

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Reges eos in uirga ferrea, tanquam uas figuli confringes eos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

quis etiam inter nos scire potest, qui sint Christiani in ueritate. An non & nobiscum abundant mali, & pauci sunt boni. Maior est diuini uerbi autoritas, quam nostra capacitas; quanto magis quam nostra suspitio, & in facie externi ritus occupata phantasia.

Arbitratur B. Aug. tautologiam hic esse, idem uidelicet, per gentes in hereditatem, & per terminos terrarum in possessionem, significari, quæ semper (ut dixi) firmitatis indicium est, qua magis iuuatur fides nostra, esse scilicet Christi annos, etiam in aliis mundi partibus, ubi Apostoli alij prædicauerunt, quantum libet dominetur illic iniquitas.

Reges eos in uirga ferrea, tanquam uas figuli confringes eos.

Iterum phantasmata carnis amolienda sunt, ne quisque regnum Christi, ferro & armis parari aut seruari sibi fingat, cum scriptum sit: Non in curribus & in equis, neque in tibis uiri beneplacitum erit ei. Et Apostolus. ij. Corinth. x. Arma nostra non sunt carnalia. Nam & Turcas, quos hodie non nisi ferro quærimus, uincere oportuit, augendo Christianorum numerum qui inter eos sunt: Aut cur non & eos qui inter nos mali sunt, ferro psequimur, præsertim magnates populorum? Sed absit, Regnum Christi in iusticia, ueritate, pace, consistit: his rebus partum est, eisdem & uebitur. Vnde & superius, cum sese regem constitutum dixisset, nullum, prorsus officium commendauit, præterque uerbi, dicens: Prædicans præceptum domini: non equitans caballos, non uastans oppida, non quærens thesauros terrarum: sed hoc unum, prædicans ea quæ præcepit deus, id est, Christum deum & hominem: quod Paulus Ro. i. Euangelium uocat, dicens: Segregatus in Euangelium dei, quod promiserat ante de filio suo &c.

Regnum Christi iusticie & pacis.

Vides autem & hunc uersum, esse totum allegoricum, non sine causa, si quidem significat quandam allegoriam, quæ geritur re ipsa & uita, Cui enim uerbum Christi, sit uerbum salutis & pacis, uerbum uitæ & gratiæ, atque hæc, non in carne, sed in spiritu operetur: necesse est, ut salutem, pacem, uitam, gratiam, carnis opprimat & expellat: quod cum facit, apparet carni ferro ipso durius & inclementius. Aliud enim sentitur, & aliud fit, quoties homo carnalis uerbo dei salubriter tangitur; nempe illud, j. Ro. ij. Dominus mortificat & uiuificat: deducit ad inferos & reducit, humiliat & exaltat. Hanc allegoricam operationem dei, pulchre Isa. xxviij. depingit, d. Ut faciat opus suum, alienum opus est eius, ut operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab eo, q. d. cum sit deus uitæ & salutis, & hæc opera eius propria, tamen ut hæc operetur, occidit & perdit, quæ sunt opera eius aliena, quo perueniat ad opus suum proprium: Occidit enim uoluntatem nostram, ut statuatur in nobis suam: mortificat carnem & concupiscentiam eius, ut uiuificet spiritum & concupiscentias eius.

Uerbum dei carnalibus ferarum.

Hoc est quod supra sine allegoria dixit: prædicans præceptum domini, Spiritus enim accipit uerbum dei, ut præceptum iucundissimum: tunc enim fit, ut mons Zion sanctus in regnum, & gentes in hereditatem, & termini terrarum in possessionem cedant. At caro fert præceptum seu uerbum dei indignissime, nec agnoscit ipsum, cum sit ei penitus & omnibus modis contrarium: Ideo ut uirgam & ferrum, & contractionem sui accipit. Et sic completur allegoria, tam si gnificante hoc uersu, quæ exhibente re & opere.

Reges eos. Heb. *וירג*, Throem, quod B. Hiero. transfudit, pasces eos. At Ioan. Reuchlin in rudimentis suis, huius uerbi multas ostendit significatiões,

C ij scilicet

Prudentissi-
ma expositio
uerbi heb.

scilicet, pascere, regere, absumere, affligere, amicus, cogitatio, cōquassare, seu
confringere & contere. Et hæc ultima significatio, quātum ego infans, om-
nium aptissima est huic loco. Primum, q̄ uirga ferrea, omnium sensu, magis
idonea sit ad conterendum & confringendum, q̄ ad pascendum uel regendum.
Deinde ad regendum suffecerat dicere, uirga ad pascendum autem, neq̄ uir-
ga, neq̄ ferrea, apte dicitur. Ferrea autem uirga quid fiet, nisi contritio & con-
tractio: Iuxta illud Dan. ij. Quomodo ferrum comminuit, & domat omnia, sic
comminuet & cōteret omnia hæc. Ad hæc, q̄ hoc modo Tautologia pulchre
concinit, quia sequitur: Tanquā uas figuli confringes eos: ut idem sit con-
fringes, quod reges seu pascas. Vtroq̄ uerbo significatur humiliatio superborum
per uerbum dei, quod tunc confringit & conterit, quando terret & humiliat.
sic Rho. j. per Euangelium reuelari dicit, iram dei de cœlo futuram. Sic Act. ij.
ad uerbum Petri conuersi & compuncti dixerunt: Viri fratres quid faciuntur:
hoc est, quod alibi increpationes, commotiones orbis terræ, tremores terræ ap-
pellat scriptura. Omnium autem pulcherrime Micheas. iij. Surge, inquit, pu-
tura filia Zion, quia cornu tuum ponam ferreum, & ungulas tuas ponam ter-
reas, & comminues populos multos, & interficies domino rapinas contritæ est,
eos ipsos diabolo uelut spolia ablatis, & fortitudinem eorum domino uenture
sæ terræ: Ecce quid sit regere eos in uirga ferrea, nempe comminueres, ut hoc di-
cit) cornu ferreo populos multos.

Virga dei, Eu-
angelii Chri-
sti.

Virga itaq̄ est sacrosanctum Euangelium Christi, hoc enim est scriptum re-
gni eius: ut psal. xliij. Virga rectitudinis, uirga regni tui. Et psal. cix. Virga ue-
ritatis tuæ emittet dominus ex Zion. Ita Isa. xi. Percutiet terrā uirga oris sui, &
spiritu labiorū suorū interficiet impiū. Quid est uirga oris Christi, nisi uer-
bū dei, quo conterit terrā, hoc est, terrena sapientes. Quid spiritus labiorū, ni-
si idē uerbū spiritus, quo interficit impiū, ut uiuat pietati, mortuus impietati.
Hæc est uirga, cuius fastigiū in manu Ioseph, adorauit Iacob, Gene. xlix. Hæc
uirga, cuius fastigiū osculabatur beata Hester, eiusdem, v.

In onera pon-
tificia legis.

Dicitur uirga metaphoricis, seu potius allegoricis: Primū, quia gracilis &
facilis est, ut manu gestari possit, quia iugum Christi suaue, & onus eius leue,
Matth. xi. Mosis autem manus graues sunt, Exo. xvij. Ita ut suppositis lapidibus
ab Aaron & Hur sustentarentur: hoc est, ut Act. xv. Petrus exponit, onera
legis importabilia. Contra manus Christi imponuntur etiam paruuli, pas-
sim in Euangelio, & ægris, ut bene habeant. Sed & Moses duas grandes tabu-
las & graues tabulas habet, deinde leuitæ olim grades & multas tabulas abe-
nacula portabant: de quibus Nu. iij. Hæc sunt, inquit, onera eorum: uere one-
ra grauiā & multa, si sola considerentur: Verū nulla, aut certe modica, si ecclesi-
asticas leges & iura hodie tyrannifantia spectes: Nos enim nō tabulas, sed syl-
uas & rupes integras hodie portamus, & manus pontificum tam graues, ut or-
bis uniuersus non sustentare possit, & hoc merito, quia uirgam Christi proie-
cimus: ideo contigit nobis illud Isa. viij. Quia abiecit populus iste aquas Siloe,
quæ fluunt cum silentio, propter hoc adducet dominus super eos aquas flumi-
nis fortes & multas.

Secundo, quia recta est: Euangelium enim & lex spiritus per rectitudinem
& uiam compendij ducit ad uitā, ubi lex literæ, per longas figurarū & operum
ambages, ac uelut per tardiosissimum iter deserti, uix perducit tamē usq̄ ad cæ-
lestria Moab, nec ad terram promissionis peruenit, sed cū Mose deficit.
Tertio, q̄ lex Christi nuda & reuelata est, sicut uirga sine theca portatur: lex Mo-

lex Moſi in arca, & tabula uelata portabantur: q̄ omnis lex, omnis operatio
 citra Chriſti legem, umbra, & abscondita iuſticiae ſignum ſit, nō autē res ipſa:
 quae per legem Chriſti reuelatur Ro .ij. Iuſticia dei reuelatur in Euangelio ex
 fide in fidem.

Ferrea autem dicitur, primum (ut dixi) propter carnem, cui lex Chriſti eſt du
 riſſima, etiā ſi ſpiritu ſit ſuauiſſima; imponit enim crucē & mortem, omnibus
 deſiderijs eius, paupertatē, humilitatē, patiētiam. Hec ſunt tria cornua crucis,
 Paupertas enim cōcupiſcentiam oculorū & auaritiā. Humilitas ſuperbiā uitae
 & ambitionem; Patientia, concupiſcentiā carnis & uoluptatem conterit. Inde
 Iſa. xxvij. uocat gladium durum & fortem: Viſitabit dñs in die illa, gladio ſuo
 duro & grandi & forti ſuper leuiathan ſerpentem.

Secūdo, quia inflexibilis & inuincibilis rectitudinis, ſeu (ut B. Aug. hic ſen
 tit) Inflexibilis iuſticiae, quantum libet enim multi fuerint conati, uerbū dei in
 ſuum ſenſum torquere & incuruare, permanſit tamen inuictae rectitudinis,
 mendaces conuincens eos, qui ſe torſerunt. Non eſt enim arundinea, ſicut ba
 culus Aegypti, iij. Reg. xvij. & Iſa. xxxv. ſuper quem qui in nixus fuerit, ma
 nus eius ingreditur, & perforabit eam. Eſt autem arundo doctrina hominū, Arundo do
 omni uento opinionum agitata. At uox iſta clamantis in deſerto, ut nō eſt ue
 ſtita mollibus, ita nec arundo uacua & uento agitabilis, ſed plena & ſolida, ac
 ferrea. Quod autem ſcripturae aliqui tribuunt careum naſum, & uelut arundi
 nem motabilem dicunt, factum eſt opera eorum, qui ſancto uerbo dei in ſuas
 ineptas & inſtabiles opiniones & gloſſas abutuntur, facientes, ut uerbum dei
 dum omnibus conuenit, nulli conueniat.

Tertio, ſicut ferrum omnia comminuit & domat, ut Dani. ij. dicitur: Ita uer
 bum Chriſti, magna comminuit, id eſt, ſuperbos humiliat; diſtorta componit,
 id eſt, in diſciplinatos caſtigat, erecta incuruat, id eſt, elatos inclinat: Aſpera cō
 planat, i. iracundos mitigat: Breuia prolongat, i. puſillanimes conſolatur: lon
 ga abbreviat, i. praſumentes exterrit: crassa dilatat, i. tenaces reddit largos: lata
 coartat, i. prodigos facit frugales: obtuſa exacuit, i. indoctos erudit: acuta hebe
 tat, i. ſapientes ſtultificat: rubiginē pellit, i. acediam fugat: Summa, omnem for
 mā uicioſam deſtruit, & in aliam deo placitā mutat: & ut Apoſtolus. ij. Timo.
 iij. dicit: Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata, utilis eſt ad docendum, ad arguē
 dum, ad corripiēdum, & erudiendum in iuſticia, ut perfectus ſit homo dei, ad
 omne opus bonum inſtructus.

Tanq̄ uas figuli, ſimilitudinem miſcet allegoriae, pro illuſtranda ſententia, Vas fictile.
 Apoſtolus. ij. Corin. iij. Vas fictile, allegorifans, corpus, immo hominem in
 corpore ſignificat: habemus (inquit) theſaurum hunc in uaſis fictilibus, ut ſu
 blimitas uirtutis ſit dei, & non ex nobis. Hae ſunt lagenae illae fictiles Credeo
 nis, quae iuxta uocem tubarum concuſſae & colliſae ardent & lucent, ac Madia
 nitas cōfuſos & perfequūtur & fugat: hoc eſt, Martyrū & ſanctorū corpora, ua
 rijs crucis paſſionibus cōfracta, charitatis & ueritatis exēplis mūdū erudierūt,
 & impios cum impietate ſua effugauerūt. Et tropologicē, dū caro ſeu carnalis
 homo uerbo crucis & uirga ferrea cōfringit, uitiorū & cōcupiſcentiarū turba
 conſuſa, diſperſit a facie uirtutū & gratiae illuſtrantis hominem.

Eſt autem ſimilitudo hoc loco, non res ipſa obſeruanda: non enim Chriſtus
 ſuos confringit & diſcutit, membrum corporis a membro diſcerpens: ſicut fi
 ctilia conſracta in multas particulas diſgregantur. Sed q̄ haec corporalis diſſi
 patio, ſimilitudo ſit ſpiritalis diſſipationis, hoc eſt, q̄ membra corporis corpo
 raliter

*Ut se habeat
nouus homo.*

raliter non dissipata, dissipantur in suis malis desiderijs & actibus. Lingua non loquitur quæ carni placent, auris non audit detractionem, oculus non uidetur turpia, manus non rapit aliena, non tractat illicita; & in uniuersum, corpus peccati, quod membris antea utebatur pro suis concupiscentijs repente, de uerbo, dissipatis ac ab eo officio deturbatis, membris destitutum, quando scilicet Babylonē repræsentat, dum (ut apostolus Ro. vi. ait) Membra quæ prius exhibita fuerunt seruire immundiciæ & iniquitati ad iniquitatem, nunc exhibentur seruire iustitiæ in sanctificationem. Sic in Euangelio quoque fortior ille arca non modo aufert, sed & distribuit. Nā hebraea dictio מְפָצֵה Thenaphazim, disperges, dissipabis, disijcies eos, significat, autore Reuchlin,

Igitur uas figuli, omnes Christiani sunt. Primū, quod sicut uas figuli facile frangitur; ita mites homines incredulitatis duritia non obstinati, facile per uerbo dei, non contradicunt neque resistunt. Qui uero metis sunt duræ (ut uerbo, xxviij. uocatur) corruent in malum, & sine dubio subuertentur sicut montes, & conterentur sicut rupes, ut, iij. Reg. xix. Helias uidit,

Secundo, quod uas fictile con fractum, prorsus fit inutile ad usum prius; ut illud Isa. xxx. impleri uideas, Non inuenietur de fragmentis eius restum quæ portetur igniculus de incendio, aut parum aquæ de fouea. Loquitur enim de lagena figuli ualida contritione comminuenda, fere ad uerbum cum uentis in consentiens: Ita impius conuersus, & in Christū mutatus, pristinae uitæ redditur inutilis, dicens cum apostolo Gal. vj. Mūdus mihi crucifixus est, & ego mūdus.

Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.

Interpres Etymologus, pro iudices terræ, dixit, qui iudicatis terram. At in etymologia, Reges dixit, non, qui regitis; uerū hoc parū ad rem. Descripo regno Christi, sanctam & fidelem, eruditāque subiungit exhortationem, contra reges ac contendens, ut subiectos Christo reddat oēs, maxime maiores,

*Arduū, doce-
re maiores.*

Sed quæ audax & (ut hodie solemus loqui) quæ feditiosus & scandalosus, propterea iste procacissimus, qui os in cælum ponit; non infimates & plebeculæ, sed summos uertices & reges ipsos audet inuadere, & eos docere, qui cum inuoluntate & officio docendorum populorum inflati, tum usu & opinionione honore securi, impatientissimi sunt huius maximæ infamiæ, esse uidelicet eos inuitos & ineruditos, egereque ut doceantur & erudiantur. facile nanque est, inobstantiam plebem, discipulatu assuetam, discipulam habere. At reges, iudices terræ, magistros, rectores, doctores, pontifices, plebi non modo æquare, & in discipulorum ordinem post tantum docendi & regendi usum cogere, uerum etiam tacita plebe eos discipulos requirere, quis quæso ferat? Quis non tremat hic cum Iohanne Baptista uerticem Christi tangere? At tangendus tamē est, & aqua Iordanis, descendens uidelicet humilitatis, baptizandus, ut adimpleatur omnis iustitia, cum qui sublimis est, humiliat se sub infimo, & infimus patet sublimitatis humilitatem.

*Cōtra adu-
tores pontifi-
cum.*

Verum benignus & optimus spiritus, sciens totam populi inferioris salutem in recta maiorum institutione sitam, tanto magis eos ipsos primum blande & paterne monet, ut sensui suo cedant, paratique sint doceri, quanto non suam ipsorum, sed omnium subditorum rem agunt. Quodque ipsi errare non possunt, nisi communi totius populi malo, iuxta illud; Cæcus cæcum ducit, & ambo in foueam cadunt, Non solum autem hac ratione eos monet, sed quia scit eos (ut dixi